

Mentor: bijbaan of professie?

Een mentor is een raadgever, iemand op wie je kunt vertrouwen. Of, zoals de schoolgids meldt: de spil in het begeleidingsproces. Kun je dat leren? Of heb je het gewoon? Of niet? En is het een verplichte bijbaan of is het een professie?

Heb interesse in de werkelijkheid die de ander ziet

Johnny the Bagger werkt als *bagger*, inpakker van de boodschappen in een supermarkt. Het personeel krijgt de opdracht meer te doen aan klantenbinding. Johnny, die het Syndroom van Down heeft, besluit elke dag een leuke spreuk te zetten op papiertjes. Die stopt hij na het inpakken in de tas van de klant. Steeds meer klanten kiezen de rij van Johnny, zelfs als de andere rijen langer zijn. Een vrouw doet sinds kort elke dag boodschappen om de spreuk van Johnny te mogen ontvangen.

Verleiden

Wat Johnny doet is de eerste stap van de basis van het mentor zijn. Je zichtbaar inspanssen voor de ander, zonder dat de ander daar per se iets mee moet. Het is de kunst van het verleiden. Want zeg nu zelf: wie bepaalt nu eigenlijk wie de echte mentor is voor een leerling? Je kunt wel mentor willen zijn, maar de leerling kiest uiteindelijk zijn eigen 'mentor' als het gaat om degene die vertrouwd wordt. Soms is dat de mentor, soms de mentor uit de brugklas, soms de conciërge, soms de leraar aardrijkskunde die geen mentor wilde zijn. Je kunt met de juiste attitude zichtbaar maken dat je betrouwbaar bent, maar vertrouwen kiest de leerling zelf. Je kunt wel zorgen dat het bij jou in de rij aantrekkelijk is, maar er zijn meer kassa's dan de jouwe.

Tip 1: Stel jezelf open. Zorg dat de leerling ruimte voelt om je te ontmoeten. Open de deur van je lokaal en van je hart.

Kassa

Zodra je leerling voor jouw kassa gekozen heeft om te spreken, volgt het kassawerk. Hoe ontmoet je de leerling? Als je hem of haar wilt ontmoeten, moet je als mentor meer niet dan wel. Ontmoeten is namelijk ook niet moeten. Niet moeten praten bijvoorbeeld. Want praten is ook niet luisteren. Net zoals luisteren niet praten is.

Goed luisteren naar je leerlingen, als individu, maar ook als groep, begint bij een van de mooie axioma's van Covey: je moet ze eerst begrijpen, voor je begrepen wilt worden. Door vooral te luisteren, maak je ruimte voor het verhaal van de ander. Nieuwsgierig zijn naar wat de leerling te vertellen heeft zorgt ervoor dat je meer kennis krijgt over een situatie. Niet invullen voor een ander; die is ook deskundig over een situatie. Heb interesse in de werkelijkheid die de ander ziet en geef erkenning voor die werkelijkheid.

Natuurlijk moet je het niet bij luisteren laten. Maak zichtbaar dat je wat doet met de woorden van de ander. Koppel wat je hoort af en toe terug, ook weer vanuit interesse. Klopt het dat... hoor ik je zeggen dat... vind je het vooral lastig dat...? Breng voorzichtig een gedachte in over wat er gezegd wordt, met de onzichtbare intentie dat de leerling met die gedachte verder aan zijn eigen denken werkt. Een goed gesprek is geen gesprek dat tot oplossingen leidt, veel belangrijker is dat de leerling aan zichzelf nieuwe vragen kan formuleren.

Tip 2: Doe de goede dingen en doe de dingen goed en doe met het goede de goede dingen. Geef de leerling het gevoel dat je betrouwbaar bent, door je nieuwsgierigheid, maar ook door samen een hypothese te vormen.

Kassa bij alstublieft

Soms gebeurt het dat een mentorleerling aan jouw kassa iets wil kopen, wat jij niet kunt leveren. De leerling is in extreme geestelijke nood of depressief, denkt na over de dood, heeft ernstige agressieproblemen. Op dat moment is het belangrijk dat je in je winkel geen producten gaat verkopen die in een speciaalzaak thuishoren. Een goede mentor kent zijn grenzen, weet wat hij kan en wat niet. Maar je moet de leerling wel, in goed overleg met ouders, helpen om de juiste speciaalzaak te vinden. Zorg ervoor dat je een bakje hebt met contactpersonen naar wie je in

Mentorschap is doen, kunnen en zijn

Als mentor moet je allerlei extra dingen *doen*. Je voert kennismakingsgesprekjes, zit de vergadering van je klas voor, ontvangt ouders meermalen per jaar en houdt het leerlingvolgsysteem nauwgezet bij. Dat vraagt vaardigheden. Hoe voer je een goed gesprek met leerlingen, ouders en collega's? Hoe manage je de klas als groep? En hoe vergader je over je leerlingen met docenten die soms erg makkelijk de leerling als lui of dom bestempen? Je taken vragen dus om voldoende kennis om de dingen te *kunnen*.

Een training kan erg helpen om je gesprekken efficiënter te voeren, kan je meer leren over ingewikkelde problemen die een leerling met zich meedraagt en kan ook helpen kritische ouders beter te verstaan. Met de juiste vaardigheden kun je een klagende ouder ontmoeten en zo tot bondgenoot maken. Zorg daarbij dat je attitude juist is. Je staat aan de kant van de leerlingen, maar ook aan de kant van de ouders en van jezelf. Je veroordeelt leerlingen niet omdat je weet dat gedrag een vorm van communiceren is over ander gedrag. Je weet dat goed leiding geven vraagt om de ander goed te volgen. Je moet mentor *zijn* om je leerlingen te ontmoeten.

Mentoraat vraagt om een attitude van verbondenheid, respect, eerlijkheid, interesse en kwetsbaarheid. Het vraagt om verantwoordelijkheid en een basishouding waarbij je mentor bent van alle leerlingen, op een manier zoals jij zelf begeleid zou willen worden.

samenspraak met de leerling kunt verwijzen. Vakmanschap is ook weten dat een ander jouw goede werk kan voortzetten, vanuit verbinding. Doorverwijzen is dus niet: hier heb je de leerling, ik kan er niks mee. Als je dat doet, komt de leerling niet meer bij je kassa voor andere zaken. Doorverwijzen is ook niet: ga maar naar kassa 4 en val mij er niet meer mee lastig. Als je dat doet, mist de leerling de veiligheid van het eerste contact dat hij met jou heeft durven maken.

Tip 3: Bewaak je grenzen. De leerling en zijn ouders zijn verantwoordelijk voor hun problemen, niet jij.

Afrekenen

Tot slot moet je als mentor ook afrekenen. Dat betekent dat je geven en ontvangen in balans brengt. In de supermarkt betaal je voor je kruidenierswaren. Natuurlijk is de verhouding tussen mentor en leerling geen zakelijk contract. Toch moet je goed opletten dat je de leerling ruimte geeft om te geven in de relatie. Een leerling komt bijvoorbeeld na een reeks goede gesprekken met een flesje wijn naar je toe. Zeg dan niet: had niet hoeven, is mijn werk. Ontvang liever wat de leerling wil geven. Of een leerling geeft je na afloop een hand. Ontvang die handdruk dan, benoem desnoods dat je het geven van de leerling ziet.

Tip 4: Ontvang wat je terugkrijgt. Zorg dat je op die manier de balans tussen geven en ontvangen in evenwicht houdt. ■

Ivo Mijland werkt bij Ortho Consult. Hij geeft samen met tien ervaren opleiders met ruime mentoraatservaring trainingen op scholen door heel Nederland. Ivo Mijland heeft tevens een praktijk voor contextuele hulpverlening en supervisie. Hij is geregistreerd bij de Vereniging voor Contextueel werkers (www.orthoconsult.nl).